

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1850
Toplantı Tarihi/Sayısı : 6.12.2023/35
Karar Numarası : 2023/1031
Başvuran : S. İ.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Antalya S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Eş görüş ödülü talebinin İdare ve Gözlem Kurulu tarafından haksız yere reddedildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Altı yılı aşkın süredir hükümlü olarak cezaevinde bulunduğunu, son birkaç yılda eşiyle arasında birtakım problemlerin meydana geldiğini ve bu problemlerin çözümü adına hem barındırıldığı önceki kurum olan Marmara 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hem de isteği dışında nakledildiği Antalya S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarıyla görüştüğünü,

b. Açık görüşlerine eşinin çocuklarıyla birlikte katıldığını, bu sebeple eşiyle yalnız vakit geçirme fırsatı bulamadığını, bununla birlikte 2022 yılı Temmuz ayında Marmara 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan isteği dışında Antalya S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiğini ve ailesinin İstanbul'da ikamet etmeyi sürdürdüğünü,

c. COVID-19 salgını sürecinde uygulaması durdurulan eş görüşmesi ödülünün Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 10/6/2022 tarihli ve ... sayılı yazısıyla 1/7/2022 tarihinden itibaren tüm ceza infaz kurumlarında uygulanmaya başlanacağını duyurulduğunu, söz konusu yazıya istinaden Antalya S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığına 28/9/2022, 7/10/2022, 12/10/2022, 18/10/2022, 26/10/2022, 28/10/2022, 31/10/2022, 1/11/2022 ve 4/11/2022 tarihlerinde eş görüş ödülünden yararlanmak adına başvuruda bulunduğunu,

ç. İdare ve Gözlem Kurulunun 8/11/2022 tarihli ve 2022/... sayılı kararıyla talebinin reddedildiğini, kararın gerekçesinin Kurum bünyesindeki servislerin başvuran hakkında herhangi bir teklifte bulunmaması ve başvuranın ödüllendirilmesini gerektiren olumlu bir davranışının bulunmaması olarak gösterildiğini,

d. İdare ve Gözlem Kurulunun eş görüş ödülü verilmesi kararı kapsamında servislerin teklifinden ziyade mahpusların eşiyle ilişki durumu, ailevi sorunlar gibi etkenleri değerlendirmesi gerektiği, Kurulun ağır bir ailevi yıkım içerisinde olmasını dikkate almadığını, kararın bu yönden infaz kanununun amacına aykırı olduğunu,

e. İdare ve Gözlem Kurulunun kararında gerekçe olarak gösterdiği ödüllendirilmesini gerektirecek bir davranışının bulunmadığı ibaresinin gerçekleri yansıtmadığını, cezaevinde bulunduğu süreçte hakkında hiçbir disiplin cezası verilmediğini, cezaevi personeli ve koğuş arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler içinde olduğunu, Kurumda düzenlenen sosyal ve kültürel etkinliklere aktif katılım sağladığını, aynı anda dört üniversitede eğitimini sürdürdüğünü, bunun gibi birçok olumlu davranışının İdare ve Gözlem Kurulu tarafından değerlendirilmediğini iddia etmekte ve tarafına eş görüş ödülü verilerek mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Antalya S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. İdare ve Gözlem Kurulunun 8/11/2022 tarihli ve 2022/... sayılı kararı çerçevesinde başvuranın tarafına eş görüş ödülü verilmesi talebinin bu konuda Kurul kararı veya Kurumda görev yapan servislerin ödüllendirmeye ilişkin tekliflerinin olmaması nedeniyle reddedildiğini, başvurana karara karşı 15 gün içerisinde Antalya İnfaz Hakimliğine şikayet ve İnfaz Hakimliği kararına karşı da 7 gün içerisinde Antalya Ağır Ceza Mahkemesine itiraz yolunun açık olduğunun belirtilerek kararın 11/11/2022 tarihinde tebliğ edildiği,

b. Başvuranın karara karşı Antalya İnfaz Hakimliğine itiraz ettiği, Antalya 1. İnfaz Hakimliğinin 14/12/2022 tarihli ve 2022/20725 sayılı kararı ile başvuranın itirazını kabul ettiği ve yeniden karar alınması üzerine Kuruma tevdi ettiği,

c. Antalya 1. İnfaz Hakimliğinin kararı üzerine başvuranın bahse konu tarafına eş görüş ödülü verilmesi talebinin İdare ve Gözlem Kurulu gündemine alındığı ifade edilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. İnfaz Hakimliği kararı üzerine İdare ve Gözlem Kurulunun yeniden talebini gündemine aldığını, ancak 22/12/2022 tarihli kararıyla tarafına eş görüş ödülü verilmesi talebinin yeniden reddedildiği,

b. Ret kararının gerekçesinde önceki kararla benzer ifadelerin kullanıldığı, bununla birlikte önceki karardan farklı olarak terör ve örgütlü suçlar nedeniyle mahpus olduğu, söz konusu suç tipinden mahpus olanların diğer terör örgütü mensuplarıyla iletişim kurmak suretiyle haberleşme ve bilgi paylaşımı yapabileceği, eş görüşmesi ödülünün mevzuat gereği asgari üç saat boyunca devam ettiği ve görüşmenin içeriği hakkında bilgi sahibi olunamayacağı gerekçe olarak belirtildiği,

c. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da ve Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğünün 10/6/2022 tarihli ve ... sayılı yazısında eş görüşmesi ödülü için adli veya terör suç tipi bakımından ayırım yapılmadığı, yalnızca evli hükümlülerin bu ödülünden yararlanabileceği şeklinde genel bir kapsamın oluşturulduğu,

ç. Diğer ceza infaz kurumlarının 1/7/2022 tarihinden itibaren eş görüşmesi ödülünü yeniden uygulamaya başladığı ve bu ödülün verilmesinde diğer kurumlar tarafından suç tipi ayırımı yapılmadığı,

d. Tarafına terör örgütü üyesi suçlamasının yapılmasının suçun şahsiliği ilkesine aykırılık oluşturduğu,

e. İdare ve Gözlem Kurulunun eş görüş ödülü verme yetkisini keyfi olarak kullandığı, terör suç tipinden mahpus olanlara keyfi olarak eş görüş ödülü verilmediği,

f. Söz konusu karara karşı Antalya 1. İnfaz Hakimliği nezdinde itiraz ettiğini, itirazının önceki itiraz başvurusunu inceleyen hakimden farklı bir hakim tarafından incelendiğini ve İnfaz Hakimliği tarafından itirazının 12/1/2023 tarih ve 2023/... sayılı karar ile reddedildiği,

g. İnfaz Hakimliğinin kararına karşı Antalya Ağır Ceza Mahkemesine itiraz ettiği ve itiraz sürecinin devam ettiği belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “Kurumun görevleri” başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi şöyledir:

“Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.”

6. Mezkûr Kanun'un “Başvurular” başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. Kuruma başvuru, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da yapılabilir. Başvuru hakkının etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir surette engel olunamaz. Başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz.

(...)

(4) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.

(...)

(8) 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

(...)

7. Mezkûr Kanun'un “Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı” başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

“(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.”

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Karar türleri” başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

“Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. Mahpusların kapalı ceza infaz kurumlarında tutulma hali, bir kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakan

diğer tüm tedbirler gibi, mahpusların özel ve aile hayatına doğal sınırlamalar getirmektedir. Bu sınırlamaların tek başına işkence ve kötü muamele teşkil etmeyeceği, cezanın infazının doğal sonucu olarak kabul edileceği bilinen bir gerçektir. Konuya ilişkin Anayasa Mahkemesinin (AYM) birçok kararı bulunmaktadır. AYM'ye göre; *“Mahrem görüşmenin mahpusların aile hayatlarını sürdürmeleri bakımından her hâl ve koşulda tanınması gereken ve mahpuslar için aile hayatına saygı hakkının olmazsa olmaz bir unsuru olmadığı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından da kabul edilmiştir. Bununla birlikte mahrem görüşme, ödül mahiyetinde ve belli koşullara tabi olan bir imkân olarak düzenlenmiştir. Somut olayda başvurusunun bu imkândan yararlanma talebinin olayın koşullarına göre makul ve kabul edilebilir nedenlere dayalı olarak reddedildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca başvurusunun açık ve kapalı ziyaret, mektup ve telefonla haberleşme gibi aile bağlarını canlı tutan diğer imkânlardan yararlanamadığı yönünde iddialarının bulunmadığının da altı çizilmelidir. Bu durumda mahrem görüşme yapma talebi uygun görülmemeyen başvurusunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.”* (AYM, M.Ç., Başvuru No: 2017/34600, 6/2/2020, para. 62).

12. Başvuran altı yılı aşkın süredir farklı ceza infaz kurumlarında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklu/hükümlü olarak bulunmakta olup hâlihazırda Antalya S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda barındırılmaktadır. Başvuran Kurum İdaresine sunduğu 7/11/2022 ve 14/11/2022 tarihli dilekçeler ile ödül uygulamasından faydalandırılarak eşiyile mahrem görüşme yapma talebinde bulunmuştur. İdare ve Gözlem Kurulu tarafından 8/11/2022 tarihinde ilgili talebin reddine oybirliği ile karar verilmiştir. İdare ve Gözlem Kurulu kararında; Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'in *“Temel ilkeler”* başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan; *“Hükümlü ve tutuklulara ödül verilirken bunların bir hak değil, teşvik esaslı ayrıcalık olarak verilebileceği göz ardı edilemez.”* hükmü ve başvuran hakkında Kurum bünyesinde görevli servislerin herhangi bir teklifinin bulunmaması gerekçe gösterilerek mezkûr talep reddedilmiştir. Bunun üzerine başvuran, İdare ve Gözlem Kurulu kararına karşı Antalya İnfaz Hâkimliğine itiraz başvurusunda bulunmuş, Antalya 1. İnfaz Hakimliği başvuranın itirazını kabul etmiş ve kararın yeniden incelenmesi adına Kuruma tevdi etmiştir. İdare ve Gözlem Kurulu başvuranın eş görüşü talebi hakkında yeniden inceleme yapmış ve 22/12/2022 tarihinde başvuranın talebini reddetmiştir. Başvuran karara karşı İnfaz Hakimliği nezdinde karara karşı itiraz etmiş ve itirazı reddedilmiştir. Ret kararı üzerine başvuran Ağır Ceza Mahkemesine itiraz başvurusunda bulunmuş ancak henüz itiraz süreci devam etmektedir.

13. Başvuru dilekçesinden başvuranın temel talebinin, eş görüş ödülünden faydalanma isteği olduğu anlaşılmaktadır. Başvuran, adli suç gruplarına eş görüş ödülünün verildiğini kendisine verilmediğini iddia etmiş, benzer olaylar ile kendi durumunun aynı olduğunu ortaya koyamadığı gibi kendisine nasıl bir ayrımcılık yapıldığına ilişkin somut bir beyanda da bulunmamıştır. Ayrıca bu farklılığın 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ayrımcılık temellerine dayanmadığı da görüldüğünden söz konusu iddia kabul edilmez bulunarak başvuru tutulma koşulları bakımından incelenmiştir.

14. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un *“Ödüllendirme”* başlıklı 51'inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Hükümlüler, kurum içindeki veya dışındaki genel durumları, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine etkin katılımları, kurum düzenine karşı tutumları ve kendilerine verilen işlerdeki gayretleri dikkate alınarak teşvik esaslı ödüllerden yararlandırılabilirler.

(...)

(2) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan evli hükümlüler, en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar eşleri ile kurum veya eklentilerinde ceza infaz kurumu personelinin

yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde görüştürülebilir.

(...)

(4) Ödüllendirme sisteminin usul ve esasları ile bu ödüllerden yararlanmanın kapsam ve şartları, suç türleri dikkate alınarak yönetmelikle belirlenir.”

15. 30/3/2013 tarihli ve 28603 sayılı Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik’in “Temel ilkeler” başlıklı 5’inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Bu Yönetmeliğin uygulanması ile ilgili olarak aşağıdaki ilkelere uyulur: a) Hükümlü ve tutukluların ödüllendirilmesi ile ulaşılmak istenen temel amaç; bu kişilerin yeniden sosyalleşmesini sağlamak suretiyle insan haklarına saygılı, hukukî ve toplumsal kurallara bağlı bireyler olmalarını teşvik etmektir. b) Hükümlü ve tutuklulara; ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî görüşleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve sırf bu nedenlerle ayrıcalık tanınmaz. c) Hükümlü ve tutuklulara ödül verilirken bunların bir hak değil, teşvik esaslı ayrıcalık olarak verilebileceği göz ardı edilemez.”

16. Hükümlülerin ödüllendirilmesine ilişkin olarak yapılacak değerlendirmede İdare ve Gözlem Kurulu yetkili olup bu hususta hangi kriterlerin kullanılacağı kanun ve yönetmelikler ile belirlenmektedir. Bununla birlikte İdare ve Gözlem Kurulu tarafından alınacak tüm kararlara karşı yargı yolu açık olup başvuranın eş görüş ödülünden yararlanma talebinin reddedilmesine karşı İnfaz Hakimliği ve Ağır Ceza Mahkemesine başvuruda bulunduğu ve bahsi geçen mercilerin başvuranın itirazını reddettiği anlaşılmıştır. Bu kapsamda başvuranın eş görüş ödülü talebinin İdare ve Gözlem Kurulu tarafından haksız yere reddedildiği iddiasına karşılık; eş görüş ödülünün uluslararası insan hakları hukuku kapsamında tanınmış bir hak olmadığı, Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallarında eş görüş ödülüne ilişkin devletlere bir yükümlülük yüklenmediği, Türk infaz hukukunda eş görüşü ödülünün hükümlü ve tutuklulara verilebilecek bir ödül olarak kabul edildiği göz önüne alındığında, İdare ve Gözlem Kurulunun mevzuata ve içtihata uygun karar aldığı, bu sebeple başvuru konusu olayda hak ihlaline varacak bir uygulama bulunmadığı değerlendirilmiştir.

17. Sonuç olarak yukarıda açıklanan nedenlerle, 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

06/12/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKI
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye